

Verslag netwerkdag LEC BrandweerBRZO, 9 maart 2017 'Rek in reikwijdte kaders, kans in casuïstiek'

Het aanwijsbeleid bedrijfsbrandweren was het verbindende en verdiepende thema van de jaarlijkse netwerkdag van het LEC BrandweerBRZO op 9 maart jongstleden. Dat kwam vooral tot uiting in het

middagdeel, toen de deelnemers interactief aan de slag mochten met casuïstiek en scenario's. Leerzaam was de presentatie van een Vlaams vergelijkend onderzoek naar de Seveso-noodplanning in België en vijf andere Europese landen. Uit dat onderzoek blijkt dat Nederland het met zijn vertaling van de Seveso-regelgeving en de uitvoering daarvan best goed doet.

Stand van zaken LBR

Tehila Koblenz en Sjaak Offermans trappen de dag af met de stand van zaken rond de Landelijke Benadering Risicobedrijven (LBR) van BRZO+. In een notendop samengevat: er gaat heel veel veranderen als de LBR uit de startblokken is. Inspecties zijn dan veel minder gericht op papier en administratie, zodat er meer tijd is voor het doorlichten van de techniek van de installaties. De papieren component, in de vorm van het veiligheidsmanagementsysteem, zal niet helemaal verdwijnen, maar dat deel van inspecties zal zich primair richten op output en niet op het hele voorafgaande proces van totstandkoming van het VMS. Daarin sloegen de inspecties in het verleden soms door, stelt Sjaak Offermans vast. De veiligheidscultuur bij bedrijven wordt ook een belangrijk issue. Of daarvoor binnen de LBR een aparte module moet worden geschreven, is nog een punt van onderzoek binnen de werkgroep LBR.

Het onderdeel techniek is volgens Tehila Koblenz inmiddels redelijk uitgekristalliseerd. Technische inspecties gaan van maatregelgericht naar risicogericht, waarbij drie aspecten (inhoud van de installatie, omhulling van de installatie en de regeling/besturing van de installatie) over alle vijf levensfasen van de installatie worden beoordeeld. Een subwerkgroep ontwikkelt voor de uitvoering een instrumentenmix, in de vorm van een toolbox waaruit inspectiediensten passende instrumenten kunnen selecteren. De werkgroep heeft wel keuzes moeten maken in de volgorde van

uitwerking van details. Om de LBR in de praktijk te brengen is ook vernieuwing van de ICT-omgeving nodig, maar dat blijkt meer tijd te kosten. Daarom wordt voorrang gegeven aan de uitwerking van niet ICT-afhankelijke componenten van de LBR. Offermans plaatst verder als kanttekening dat de werkgroep weliswaar de LBR redelijk heeft uitgewerkt, maar dat de voorstellen nog wel door de achterbanchek en de besluitvormingsmolen van de deelnemende stakeholders moeten. Op onderdelen kan het dus nog best anders worden dan zoals het nu in het project is bedacht.

First Responders

Erwin de Bruin schetst de stand van zaken rond het thema 'First Responders en Brzo-inrichtingen'. Hij verwijst naar de vorige netwerkdag op 10 november 2016, toen via een drietal 'botsproeven' de inzet van First Responders tijdens uiteenlopende incidentscenario's aan de regelgeving werd getoetst. De Werkgroep Bedrijfsbrandweren heeft het thema opgepakt en werkt samen met het LEC BrandweerBRZO aan een advies voor het ministerie van V en J betreffende het opnemen van First Responders in het Besluit personeel veiligheidsregio's. De huidige projectfase 0 richt zich op het definiëren van bedrijfsbrandweerplichtige activiteiten, risicogradaties, vereiste snelheid van handelen, specifieke handelingen en benodigde materialen en de samenhang tussen bedrijfsbrandweer/bedrijfsnoodorganisatie en het overheidsoptreden. In april worden de resultaten van dit onderzoek verwacht.

Vanuit de zaal komt nog het dringend advies om, bij het daadwerkelijk opnemen van First Responders in het Besluit personeel veiligheidsregio's, ook de Leidraad oefenen hierop aan te passen. Ook signaleren enkele deelnemers een trend dat de veiligheidszorg bij een deel van de risicobedrijven verschuift van bedrijfsbrandweer naar oplossingen die dichter bij het niveau 'bedrijfshulpverlening' liggen. Een trend om kritisch te volgen vanuit het BrandweerBRZO-veld.

Incidentonderzoek

Gerard Drenthen, specialist Risico's en Veiligheid bij Brandweer Zuid-Limburg, belicht de voortgang rond het project 'Incidentonderzoek bij Brzo-inrichtingen'. De scope van de werkgroep is het vaststellen van criteria voor het doen van onderzoek na een incident en het ontwikkelen van een procedure en een onderzoeksmethodiek voor de veiligheidsregio's. Hoofddoel van het onderzoek is niet het aanwijzen van schuldigen, maar een maximaal leereffect: wat leren we van het incident en hoe kan herhaling in de toekomst worden voorkomen?

Inmiddels heeft de werkgroep concept-criteria opgesteld, categorieën van 'onderzoekswaarte' beschreven en een flowschema gemaakt als basis voor een procedure om een onderzoek op te starten. Voor de veiligheidsregio's gaat het bij een incidentonderzoek om de volgende vragen: hebben de preventieve maatregelen goed gefunctioneerd? Heeft de bedrijfsbrandweer effectief opgetreden? En heeft het bedrijf een goed functionerende noodorganisatie? Het project staat nu op een kantelpunt en er moeten volgende stappen worden gezet naar het uitwerken van een onderzoeksmethodiek, die moet aansluiten op de systematiek van de LBR. De werkgroep zoekt uitbreiding in het partnernetwerk van inspectiediensten om hieraan invulling te geven. De oproep van Drenthen werd meteen verhoord, want in de zaal meldde Robert Mout, programmamanager Brzo omgevingsdiensten bij de DCMR, zich om 'de handschoen op te pakken' en de werkgroep vanuit zijn domein inspectie en handhaving te versterken met kennis en expertise.

Stoeien met scenario's

Workshopleider Antoon Kleijne

Stemmen met Kahoot enquête

Workshopleider Mario van Dijk

Na de lunch gaan de deelnemers in drie workshops de diepte in. Er wordt gediscussieerd over scenario's en casuïstiek rond de thema's 'laad- en losplaatsen', 'tankputbranden' en de relatie tussen bedrijfsbrandweer en PGS 15. Antoon Kleijne en Mario van Dijk, adviseurs risicobeheersing van Brandweer Midden- en West-Brabant, stellen in hun workshop vast dat in de procesindustrie en het transport van gevaarlijke stoffen bijna alles is 'dichtgeregeld' qua veiligheid, maar dat voor laad- en losplaatsen voor brandbare vloeistoffen bitter weinig in de regelgeving is terug te vinden. En hoezeer het daar mis kan gaan maakten twee video's ter inleiding op een interactieve game duidelijk. Ook in de aanwijstrajecten wordt aan laad- en losplaatsen vrijwel geen aandacht besteed. De inleiders bevelen aan dat ook laad- en losinrichtingen in de PGS 15 worden opgenomen en dat er een landelijk uniforme methodiek voor risicobeoordeling en monitoring komt. Misschien kunnen laad- en losplaatsen een item voor thema-inspecties worden, zoals eerder bluswatervoorziening en ageing.

Jan-Pieter den Uil

In de tweede middagworkshop komt het thema tankputbranden terug, voorbereid door Brian Mo-Ajok. Ook hier een interactieve werkvorm, waarbij de deelnemers in drie groepen (brandweer, inspectiedienst bevoegd gezag) een aantal scenario's bij verschillende typen bedrijven kregen voorgeschoteld. Vragen die aan de orde komen: met welke set maatregelen kunnen tankputbrandscenario's preventief worden voorkomen en beheerst en welke voorzieningen kunnen worden geëist om in de repressieve fase zo'n brand effectief te kunnen bestrijden?

Escalatie en domino-effecten voorkomen is het uitgangspunt, dus worden vooral maatregelen besproken in de sfeer van koeling, afvoer en opvang van vloeistof bij een spill en voldoende schuimvoorraad voor blussing. De kernvraag die bij alle scenario's op tafel komt is hoe realistisch een tankputbrand eigenlijk is.

Johan Braker tijdens workshop tankputbranden

In de PGS 15 workshop van Geerlof Bijsterbosch (Veiligheidsregio Utrecht) en Frank Lelieveld (Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond) draait het om brandbeheersende maatregelen in opslagloodsen. Die zijn er in alle soorten en maten en niet allemaal vallen ze onder de criteria van

Workshopleider Geerlof Bijsterbosch

het Brzo. Een aanwijsbeschikking voor een bedrijfsbrandweer is in veel gevallen geen haalbare kaart, maar de overheidsbrandweer kan er ook lang niet in alle gevallen binnen 15 minuten zijn. Wat adviseren we dan het bevoegd gezag om te zorgen dat de bedrijven toch voldoen aan de eisen in de PGS 15? Een verkenning van mogelijkheden die voerde langs instrumenten als rook/warmteafvoer, automatische schuimblusinstallaties en risicobeheersing via compartimentering en het beperken van de hoeveelheid brandbare stoffen per compartiment.

Leerzame Europese benchmarkstudie Seveso-noodplanning

Tijdens de netwerkbijeenkomst van het LEC BrandweerBRZO presenteerde de Vlaamse onderzoeker Marlies Verhaegen de uitkomsten van een studie naar de Brzo-noodplanning in België en vijf andere Europese landen. Het onderzoek werd uitgevoerd door de universiteiten van Antwerpen en Luik, in opdracht van de Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken. Doel van het onderzoek was het beschrijven van good practices met het oog op de besteding van een deel van het Belgische Sevesofonds. Hierin storten hogedrempelinrichtingen jaarlijks een fors bedrag, onder andere voor de uitvoering van nationale veiligheidsprojecten in het kader van de Seveso richtlijn. De Belgische overheid wilde weten van welke buitenlandse voorbeelden kan worden geleerd.

De studie leverde niet alleen een goed inzicht op in de organisatie van de externe noodplanning voor Belgische Seveso-bedrijven, maar was tevens een internationale benchmark voor het vakgebied industriële veiligheid. De onderzoekers bekeken ook de Seveso-rampenbestrijdingsplanning in Nederland, Duitsland, Frankrijk, Denemarken en Zwitserland. "Dat leverde interessante inzichten op", vat Marlies Verhaegen samen: "Om te beginnen zien we grote structuurverschillen tussen de diverse landen in de aanpak van Seveso-beleid en noodplanning. Maar ook in bevoegdheden en verantwoordelijkheden en de rolverdeling tussen overheid en bedrijfsleven. Zo is in Denemarken de politie verantwoordelijk voor het opstellen van rampbestrijdingsplannen, ligt die taak in België bij de

provinciale veiligheidscellen en in Nederland bij de veiligheidsregio's. In Zwitserland, waar de externe veiligheid en de interne veiligheid bij hoogrisicobedrijven zijn ondergebracht in één integraal plan, ligt een grote verantwoordelijkheid bij de bedrijven zelf."

Verhaegen noemt ook Frankrijk als aansprekend voorbeeld. "Opvallend is daar de gestructureerde communicatie tussen hoogrisicobedrijven, overheid, hulpverleningsdiensten en omwonenden van de site via verplichte monitoringcommissies. In dit overleg worden onder andere de veiligheidsplannen van het bedrijf besproken, zodat de omgeving een goed beeld heeft van wat op de site aan risicobeheersing wordt gedaan. Door die proactieve dialoog met de samenleving kennen de bedrijven en de burgers elkaar en is er een groter wederzijds begrip. Dat werpt zijn vruchten af als zich bij zo'n bedrijf een incident voordoet. De toon van de discussie is dan anders als wanneer bedrijven pas na het incident voor het eerst met de omgeving in discussie gaan."

Het Vlaamse onderzoeksteam voerde gesprekken met vertegenwoordigers van overheid en het bedrijfsleven over de thema's noodplanning, opleiding, oefenen, materieel en communicatie en zette de uitkomsten per land op een rij. De resultaten zijn overgedragen aan het Beheercomité van het Sevesofonds, dat met de conclusies en aanbevelingen aan de slag gaat. In mei vindt een workshop voor alle stakeholders plaats, om te bekijken wat België van de aanpak in andere landen kan leren. Wat vonden de onderzoekers eigenlijk van de Nederlandse situatie?

Marlies Verhaegen: "Wij kunnen veel leren van het Nederlandse systeem. Het viel op dat we heel gemakkelijk toegang kregen tot de gevraagde informatie over de Nederlandse Brzo-aanpak en dat over al onze onderzoeksthema's kant en klare documenten beschikbaar waren. Over alles is goed nagedacht. Verder zien we dat de samenwerking tussen betrokken overheidsdiensten goed is geregeld via koepelorganisaties zoals het IFV en de veiligheidsregio's. Nederland heeft ook een duidelijke nationale visie op de benodigde kennis en opleidingseisen voor de responsdiensten en er is een sterke samenwerkingscultuur tussen bedrijven en overheid in de responsfase. Heel aansprekend is het voorbeeld van de Rotterdamse haven met zijn Gezamenlijke Brandweer van overheid en bedrijfsleven en de Industriële Brandbestrijdingspool voor grote brandscenario's. Een mooi voorbeeld van effectieve samenwerking voor industriële incidentbestrijding."

Kan Nederland op zijn beurt ook nog wat leren van de zuiderburen? Verhaegen is bescheiden en meent dat het leereffect toch vooral andersom zal zijn. Aan de andere kant is misschien de financiering van landelijke projecten via een structuur als het Sevesofonds, gevoed door de bedrijven, wel een aantrekkelijk idee. Een kans voor de Nederlandse Brzo+ structuur en het impulsfinancieringsprogramma? Dagvoorzitter Erwin de Bruin was zichtbaar gecharmeerd van de Belgische financiële onderbouwing van de Seveso-aanpak.

Tekst en beeld: Job Jastrzebski